

Hva har TV gjort med oss?

Vårt eget trolspeil!

Av Erik Egeland

— Jo, jeg er fortsatt prinsipiell motstander av TV — og tar daglig min dose, skriver Erik Egeland. Han var med på å debattere innføringen av fjernsyn i 50-årene. I dagene fremover reflekterer vi omkring NRK-TVs 25-årsjubileum.

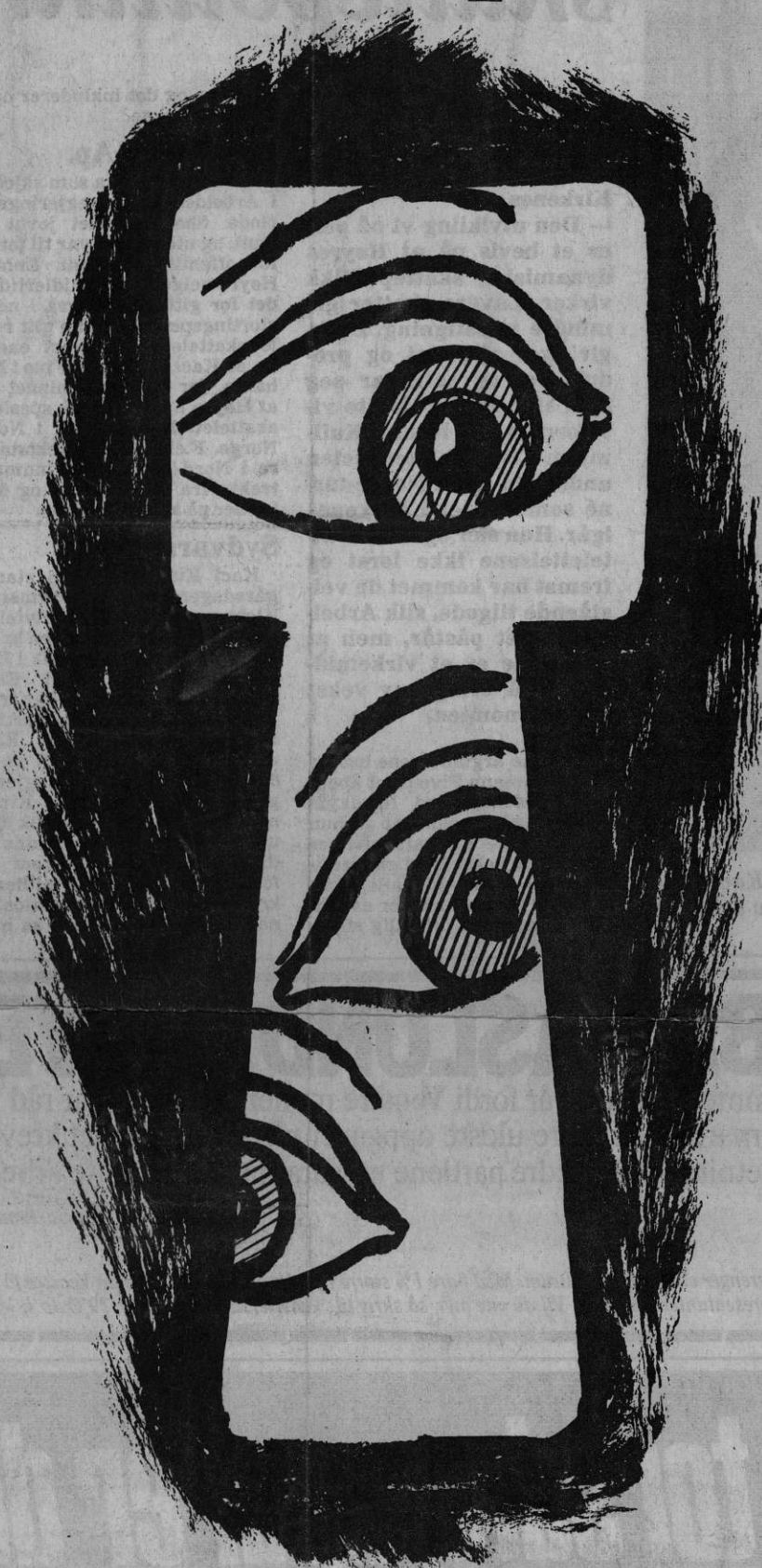
Da verden var yngre og enklere enn nå, og «lufta var til for alle» (barndommens provosprog) bodde en familie i en drabantby og var prinsipiell motstander av TV. Fjernsynet var i bare kneboksene og høydepunktet av hverdagslig familiesamvær var sporadisk fellessang av enkle viser, akkompagnert av junlors leke-trekkspill. Det skjedde under avnyttelse av rikholdig sukker te og med levende lys på stuebordet. Store og små hygget seg likesom rundt et leirbål. Men TV'ens tiltrekning vokste i drabantene, og ungene ble mer og mer borte hos naboer.

Vi kunne like gjerne kjøpe vårt eget trolspeil. Den dagen sluknet leirbålet, og fellessangen forstummet.

Det er min første opplevelse av skjermens virkninger. Fjernsynet tok noe fra oss — for alltid.

Men vi fikk jo erstatning, i rikt monn vil mange si. Det rastløse presset om å gjøre noe når kjedsommeligheten truet, ble vi befrikket for. Det var bare å trykke på knappen, så galopperte cowboys og indianere inn i stuen, og engelsk fotball utfoldet seg for vårt blikk. Norsk humor fra Wesensteen til Skolmen ble velet og verdsatt, likeså Erik Byes varme, Haagen Ringnes' sonore litteraturkåserier, m.m.

Og kontroverser oppstod over Arild Brinchmanns utfordrende teater-repertoar, Kjell Arnljot Wiiks høynesede Åpen post, cen-

— med alt folket som anonyme kikkere. Norge ble samlet til en landsby med felles sladder- og samtaletemaer.

(Tegning: Ulf Aas)

... Erollspill

AFTENPOSTEN 15 AUG 1985

sur av Victor Sparres MRA-ut-sagn og lignende venstrevridde tendenser, som er begravet under «bølgen» nå.

Det hendte at man selv ble oppfordret til å delta i aktuell debatt på skjermen. Slike programmer fremstod gjerne som samtaler i en intim sofakrok eller omkring et bord i hjemmemiljø. Men det var løgn. Virkeligheten var sminkøser, beherskede programledere, teknikere, ledningskveiler, glidende kameraer, blendende lys og oppspilte nerver i et høyloftet, diffust studio.

Man satt i bare ribbene og forsvarte synspunkter med alt folket som anonyme kikkere. Trengte man aldri så liten tid til å tenke seg om, sitret fremmedrommet av uro. Tingene måtte for all del ikke stanse opp. Action please! Mediets skumle basis — underholdningskravet — rørte på seg.

Om sommeren møtte man seerfamilien igjen i fjellet. Det var et år siden sist. Men ikke for budela. «Je så deg på Tævæn,» smalt det.

Hva Harald Hårfagre ikke rakk, det gjorde Marienlyst. Norge ble samlet til en landsby med felles sladder- og samtaletemaer, og ble innviet i de samme problemer, informasjonsbrokker og opplevelser fra Bifra til Libanon — samt Fassbinders urbane dekadens og Hollywoods søte liv som er så aktuelt og fruktbringende for fjellbygdenes uskyld.

Det er utrolig hvor stor og selvfølgelig plass fjernsynet har fått i samfunnets og den enkeltes bevissthet i sine første 25 år. Og merkelig nok har TV'en kunnet breie seg uten å fortrenge andre massemedier. Tvertimot synes radio, dagspresse, bøker og fjernsyn å leve på og av

hverandre, alt mens de avspeiler redigerte fenomener og seg selv i en pseudo-virkelighet.

Hva er vunnet og hva er tapt ved denne utvikling og bearbeidelse av tidens menneskebilde? Det har ingen norske undersøkelser gitt dyperegående svar på, meg bekjent. Fra foregangslandet USA er det bl.a. kommet foruroligende signaler om en forgjøglende overfladiskhet innebygget i mediet, med passiviserende og uniformerende seervirkninger i barn av alle aldre. Det er noe langt mere enn bare et og annet stuelys som er blåst ut.

Observasjoner i norske skoleklasser melder om en minskende evne til konsentrasjon, med en hovedårsak i fjernsynsflimmeret til langt på kveld.

Slik kunne man betrakte TV som en pesticide for virkelighetskontakt, skapende liv og

meningsfull lokal aktivitet, — i tragisk kontrast til statsmonopolets oppriktige målsetning.

I en mekanisert og datastyrt sivilisasjon som letter kroppsarbeidet og utsuger sjelene, kan fjernsynet (og lignende tidsfordriv i masseformat) virke som en anonym kollektiv konspirasjon med en hovedhensikt: Å hindre massene i å konfronteres med tomheten, trettheten og fortvilelsen under velstandens fettlag.

Epokens opium for folket?

Jo, jeg er fortsatt prinsipiell motstander av TV — og tar daglig min dose.

Trumpeterrstråle («Peer Gynt», 4de akt) må sies å være min mann — inntil videre: «Jeg får vel følge dem på færd, men protestere for alverden!»

Ikke helt alene om det, kanskje?